

ДИНАМІКА ТА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬО-ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНА-ЄС, В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

DYNAMICS AND DEVELOPMENT OF UKRAINE-EU FOREIGN TRADE RELATIONS IN THE PROCESS OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

Статтю присвячено діагностиці та аналізу тенденцій розвитку торговельно-економічних відносин між Україною та Європейським союзом. Проведено деталізований порівняльний аналіз головних статистичних показників, що найбільш ґрунтовно та якісно описують існуючі тенденції розвитку економічного співробітництва України з ЄС у товарно-торгівельній сфері. Досліджено та проаналізовано структурну зміну експортно-імпортних відносин за останні роки, аналіз динаміки яких надає змогу спрогнозувати певні тенденції економічних відносин у майбутньому в процесі продовження євроінтеграційного розвитку. Досліджено специфіки торговельно-економічної моделі, що формується під впливами палітри євроінтеграційних процесів, які прямо чи опосередковано впливають на розвиток міжнародної торгівлі України з країнами ЄС. Встановлено, що за досліджуваній період український товарооборот та його структура зазнали значних структурно-трансформаційних змін, на які впливали ряд внутрішніх та зовнішніх факторів, що були створені як за умови державних та недержавних ініціатив. Досліджено позитивні та негативні сторони європейської економічної інтеграції, які є наслідками виконання економічної частини договору про Асоціацію. Проведене дослідження дає змогу здійснити загально-ситуативну оцінку динаміки українського експорту, основу якого становлять товари низької доданої вартості та сировинні продукти, що в загальній структурі сміливо збільшують свою частку національного експорту. Здійснено порівняльну динаміку рівня значимості основних торговельних партнерів ЄС в структурі експортно-імпортних операцій на основі якої сформовано висновки, щодо зміни торговельних відносин з найбільш значимими партнерами в контексті локального міждержавного співробітництва. Попри наявність ряду важливих проблем, вирішення яких вимагає додаткових ґрунтовних досліджень, встановлено, що українська держава, маючи сукупність складних перепон та засторог так чи інакше розвивається в напрямку досягнення поставленої кінцевої мети, сумлінно виконуючи міжнародні домовленості, що є вимушеним процесом для вступу України до ЄС та забезпечення гідних умов для життя українських громадян.

Ключові слова: зовнішньоторговельний оборот, експорт, імпорт, зовнішньоекономічні зв'язки.

The article is devoted to the diagnosis and analysis of trends in trade and economic relations between Ukraine and the European Union. A detailed comparative analysis of the main statistical

indicators, which the most thoroughly and qualitatively describe the existing trends in the development of economic cooperation between Ukraine and the EU in the trade sphere was conducted. The structural change of export-import relations for the last years was investigated and analyzed, the analysis of it`s dynamics allows to predict certain tendencies of economic relations in the future in the course of continuation of European integration development. The specifics of the trade and economic model formed under the influence of the palette of European integration processes, which directly or indirectly affect the development of Ukraine's international trade with EU countries, are studied. It was established that during the studied period the Ukrainian trade turnover and its structure underwent significant structural and transformational changes, influenced by number of internal and external factors, which were created as a condition of state and non-state initiatives. The positive and negative aspects of European economic integration, which are the consequences of the implementation of the economic part of the Association Agreement, are studied. The study allows carrying out the situational assessment of the dynamics of Ukrainian exports, which is based on low value-added goods and raw materials, which in the overall structure are boldly increasing their share of national exports. The comparative dynamics of the significance level of main EU trade partners in structure of export-import operations was made, on a basis which were formed the conclusions about changes in trade relations with the most significant partners in the context of local interstate cooperation. Despite the number of important problems, which requires additional thorough research, it is established that the Ukrainian state, having a set of complex obstacles and reservations, is developing towards achieving the ultimate goal, faithfully fulfilling international agreements, and providing decent living conditions for Ukrainian citizens.

Keywords: foreign trade turnover, export, import, foreign economic relations.

Вступ. Підписання угоди про Асоціацію України з ЄС, зокрема її економічної частини 27 червня 2014 року [1] стало однією з головних подій української політики останнього десятиліття, яка започаткувала новий етап та відкрила нову сторінку українських відносин з країнами Європейського союзу. Підписання економічної частини угоди заклало новий фундамент для проведення нової економічної політики сучасного формату. Протягом останніх років відбулися значні економічні трансформаційні зміни, за сприянням політичних угод та договорів, що змінили регулятивні умови економічного співробітництва між нашою країною та Європейським союзом.

Дослідженням розвитку та динаміки торговельно-економічних процесів між Україною та ЄС в умовах євроінтеграційного вектору розвитку нашої держави займалися ряд вітчизняних науковців: А. Гальчинський, В. Власюк, В. Будкіна, Д. Лук'яненко, Є. Савельєва, А. Філіпенко, І. Маштабей, В. Бураковський, В. Гейць, Б. Буркинський, М. Дудченко, А. Поручник, Ю. Пахомов, В. Сіденко.

Дослідження питання реалізації експортного потенціалу в умовах європейської інтеграції України висвітлюється в роботах С. Пирожкова, Я. Жаліла, В. Беседіна, А. Сухорукова, М. Крижанівського, О. Білоруса, Б. Губського.

Постановка завдання. Метою написання даної статті, є ґрунтовний аналіз тенденцій товарно-торговельних відносин формату «Україна – ЄС» з виділенням основних торговельних напрямків для можливості подальшої активізації їх розвитку в системі взаємовигідної торгівлі.

Методологія. Для написання даної роботи, авторами використовувалися загальнонаукові прийоми досліджень та ряд специфічних методів науково-дослідницького пізнання, а саме: наукової абстракції, порівняння, групування, систематизації, графічного, статистичного, економічного аналізу, прогнозування та логічного аналізу.

Результати дослідження. У 2014 році українська держава на чолі з урядом остаточно обрала європейський напрямок державного розвитку, активізація якого формально розпочалася 21 березня, з початку першого етапу підписання угоди про асоціацію нашої держави з Європейським союзом [1].

З 1 вересня 2017 року повністю набула чинності Угода про асоціацію, включаючи Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), що являється основним інструментарієм зближення України з ЄС [1].

ПВЗВТ за своєю функціональною суттю пропонує Україні основу для модернізації її існуючих торговельних відносин та економічного розвитку й посилення їх активізації в еволюційному процесі, шляхом відкриття ринків та узгодження законодавчих елементів, стандартів та норм регулювання у різних секторах господарства. Це сприяло й сприяє тому, щоб головні сектори вітчизняної економіки відповідали стандартам країн союзу.

ПВЗВТ почали застосовуватися на тимчасовій основі з 1 січня 2016 року, що стало черговим важливим кроком у посиленні партнерських торговельно-економічних відносин, які в свою чергу надали ряд можливостей та переваг у взаємовигідній співпраці між суб'єктами вітчизняного та європейського бізнесу [1]. З моменту застосування ПВЗВТ українські комерційні організації отримали стабільний та передбачувано-преференційний доступ до одного з найбільших світових ринків з більш ніж 500 млн. споживачів. Цей крок був важливим етапом, який надавав ряд можливостей, серед яких залучення конкурентних та найбільш прогресивних технологій, можливості удосконалення вітчизняного виробництва, за рахунок посилення конкуренції із європейською продукцією та можливості збільшення обсягів виробництва та збуту вітчизняної продукції на величезних теренах високотехнологічної Європи.

В свою чергу підприємства ЄС отримують переваги від полегшеного доступу до українського ринку за рахунок якого активно будують нові відносини з вітчизняними бізнес-партнерами в якості постачальників, покупців та виробників.

З 1 жовтня 2017 року набули чинності ряд додаткових торговельних преференцій зі сторони ЄС для української держави, що виражалися у полегшенні як бюрократичного процесу здійснення торгівлі так і зменшенні та скасуванні ряду митних платежів для окремих товарних груп [1].

Зокрема дані преференції дозволяли збільшити експортовану кількість сільськогосподарської продукції, що відповідає умовам Угоди про Асоціацію не сплачуючи митних зборів. Це в свою чергу прискорює процес ліквідації імпорتنих тарифів встановлених ЄС на ряд промислових товарів, що передбачені угодою.

Розглянемо детальну характеристику динаміки обсягів експорту та імпорту товарів (у вартісному) вимірі між Україною та ЄС табл. 1. та рис. 1.

Таблиця 1 – Показники міжнародної торгівлі товарами України з ЄС за 2008 - 2019 роки в млн дол. США

Рік	Експорт			Імпорт			Сальдо в млн. дол. США	Оборот в млн дол. США
	Абсолютн е значення	Приріст		Абсолютн е значення	Приріст			
		А.П	В. П.		А.П	В.П		
2008	18265,7	-	-	28928,6	-	-	-10662,9	47194,3
2009	9514,3	- 8751,4	-47,91	15438,5	-13490,1	-46,63	-5924,2	24952,8
2010	13085,3	3571	37,53	19151,4	3712,9	24,05	-6066,1	32236,7
2011	18021,5	4936,2	37,72	25805,8	6654,4	34,75	-7784,3	43827,3
2012	17123,7	-897,8	-4,98	26237,2	431,4	1,67	-9113,5	43360,9
2013	16758,6	-365,1	-2,13	27046,5	809,3	3,08	-10287,9	43805,1
2014	17002,9	244,3	1,46	21069,1	-5977,4	-22,10	-4066,2	38072
2015	13015,2	- 3987,7	-23,45	15330,2	-5738,9	-27,24	-2315	28345,4
2016	13496,3	481,1	3,70	17140,8	1810,6	11,81	-3644,5	30637,1
2017	17533,4	4037,1	29,91	20799,4	3658,6	21,34	-3266	38332,8
2018	20157,01	2623,6	14,96	23216,5	2417,1	11,62	-3059,48	43373,51
2019	20796,8	639,79	3,17	24431,4	1214,9	5,23	-3634,5	45228,2

Примітка: А. П – Абсолютний приріст в млн. дол. США (вартісна величина звітного року – відповідна величина попереднього року); В. П. - Відносний приріст в % в порівнянні з попереднім роком (вартісна величина звітного року /відповідна величина попереднього року - 1).

Джерело складено авторами за: [2; 3]

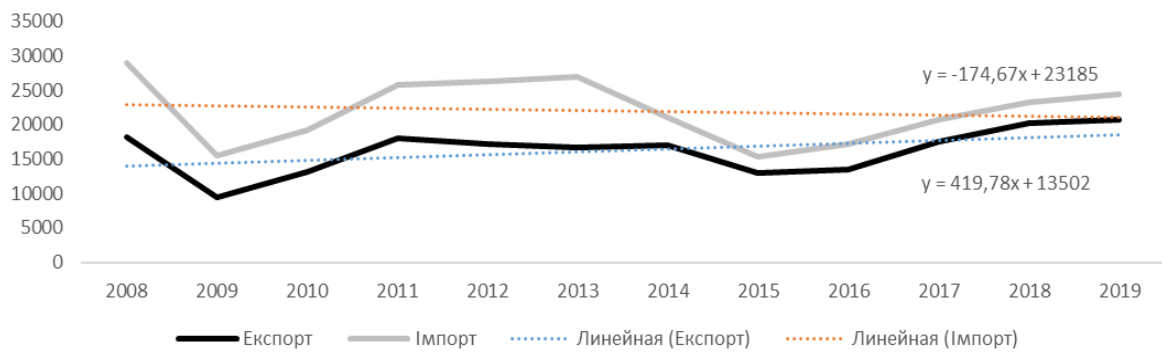


Рисунок 1 – Динаміка зовнішньої торгівлі (експорт, імпорт) між Україною та ЄС (в млн. дол. США)

Джерело: побудовано авторами за [2;3]

Характеризуючи динаміку зміни експорту та імпорту товарів та послуг між Україною та ЄС, бачимо, що з 2008 року спостерігалось зменшення експортно-імпортних операцій:

- у 2009 році відбулося зменшення експорту до ЄС та імпорту (з ЄС) на 48 % та 46% відповідно, що було наслідком світової економічної кризи;

- у 2015 році відбулося падіння українського експорту та імпорту з ЄС в порівнянні з 2014 роком на 23 % та 27 % відповідно, а в порівнянні з 2008 на 29 % та 47 % відповідно, що було спровоковане національною політичною та економічною кризою з врахуванням військової інтервенції РФ та окупацією частини території суверенної та незалежної української держави.

З рис. 1 видно, що падіння обсягів імпорту було більш різким в порівнянні з обсягами експорту, як у 2009 так і в 2015 роках, що говорить про різке скорочення попиту на іноземні продукти у кризові періоди в Україні.

За даними табл.1 та рис.1 можна помітити, що протягом аналізованого періоду вартісні обсяги українського імпорту переважали обсяги експорту, які добре видно на рис. 2.

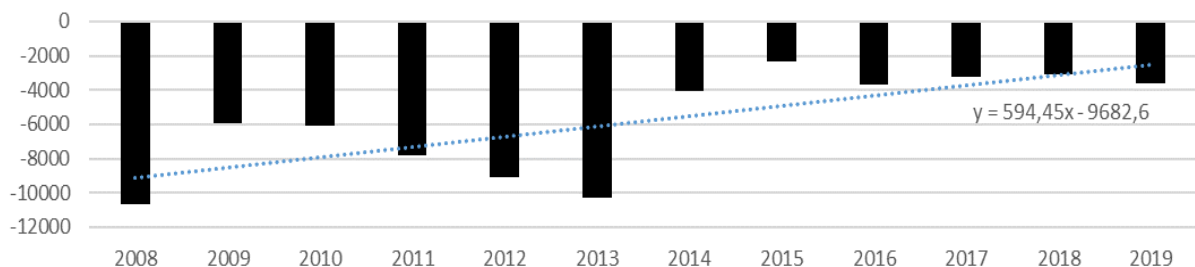


Рисунок 2 – Динаміка Торговельного (товарного) сальдо між Україною та ЄС протягом 2008-2019 років в млн. дол. США

Джерело: побудовано авторами за [2;3]

Аналізуючи динаміку товарного торговельного сальдо (яке є негативним за досліджуваний період), спостерігається загальна тенденція до його скорочення, що є позитивним фактором для української сторони, в тому числі для платіжного балансу нашої держави.

Звертаючи увагу на динаміку збільшення негативного торговельного сальдо двох періодів з 2009 по 2013 рік та з 2015 по 2019, які значно відрізняються темпами зростання. Головна причина відмінності у темпах зростання полягає в тому, що з економічним ростом та покращенням купівельної спроможності в Україні у 2010-2013 роках, імпорتنі європейські товари з легкістю витісняли з вітчизняного українського та європейського ринків український продукт гіршої технологічної якості, яка не покращувалася відповідно до зростання його собівартості (зростання собівартості спричинене економічним ростом що включає в себе ріст з/п робітників, та зростання вартості супровідних послуг, тощо).

Різке падіння імпорту товарів з ЄС у 2014-2015 роках було спричинене зниженням купівельної спроможності, яка стала наслідком девальвації національної грошової одиниці та відповідно еквівалентним зменшенням заробітних плат та доходів громадян, натомість продукція власного виробництва стала дешевшою та більш конкурентоспроможною з іноземними аналогами як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках (через зниження собівартості в твердому валютному еквіваленті).

В період з 2015 року тенденція швидкого приросту негативного сальдо є відсутньою, попри економічне зростання вітчизняної економіки, що пояснюється кращим та якіснішим забезпеченням внутрішнього ринку вітчизняними товарами, що наразі краще конкурують з товарами-аналогами з ЄС як у ціновому так і в технологічному аспектах. Відповідне технологічне покращення української продукції нарощує загально-національні експортні позиції України на європейському ринку.

Розглянемо більш детально динаміку приросту експорту/імпорту товарів та послуг між Україною та ЄС рис. 3.



Рисунок 3 – Динаміка приросту експорту/ імпорту товарів між Україною та ЄС у % до попереднього року

Джерело: побудовано авторами за [2;3]

Аналізуючи динаміку приросту експорту/імпорту товарів між Україною та ЄС, бачимо відсутність певної сталої тенденції проросту, що різко змінюється. Високий рівень відносного проросту як експорту так і імпорту припадав на 2010, 2011 та 2017-2018 роки, де відносний приріст загального експорту товарів був вищим відповідних показників відносного приросту імпорту.

На рис.3 вказано динаміку приросту загального експорту/ імпорту між Україною та ЄС в порівнянні з базовим 2008 роком.

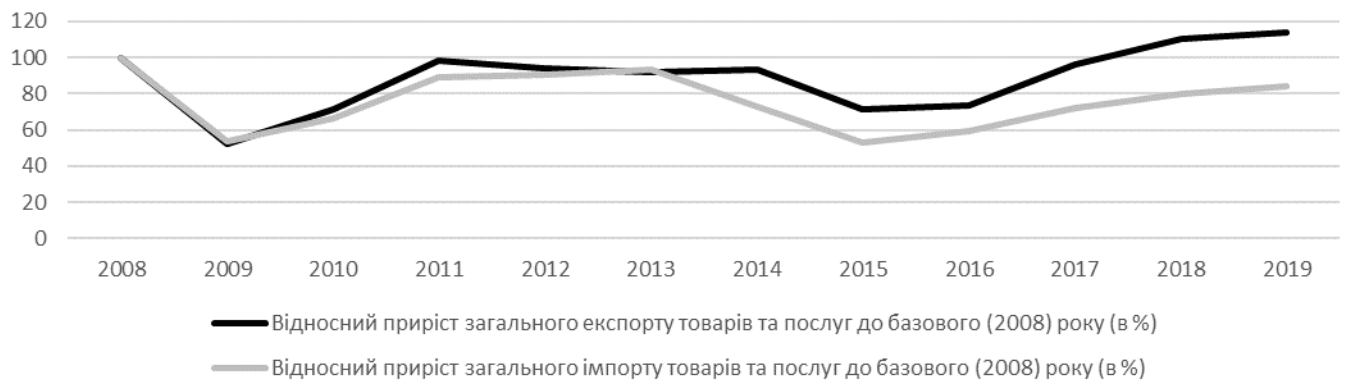


Рисунок 4 – Відносний приріст загального експорту/імпорту товарів до базового (2008) року (в %) між Україною та ЄС

Джерело: побудовано авторами за [2;3]

Аналізуючи дані подані на рис. 4, бачимо, що починаючи з 2016 року темп приросту загального експорту є більшим ніж імпорту, що говорить про існування певної позитивної тенденції для України в рамках ЗЕД. Починаючи з 2017 року загальний обсяг експорту вперше став більшим показника докризового 2008 року (станом на 2019 р. загальний експорт до ЄС становить 113 % від обсягу 2008 р.) , тоді як імпорт у 2019 році становить лише 84 % рівня показника 2008 року.

Для детального аналізу процесів активізації торговельно-економічних відносин України з ЄС в аспекті євроінтеграційних процесів розвитку української держави, розглянемо динаміку частки зовнішньоторговельного обороту, яка припадає на країни ЄС (табл. 2. та рис. 5).

Таблиця 2 – Показники міжнародної торгівлі товарами України з ЄС за 2008 - 2019 рр., млрд. дол. США

Рік	Експорт, абсолютне значення			Імпорт, абсолютне значення			Торгівельний оборот			Частка в торгівельному обороті (%)		
	Світ	ЄС	СНД	Світ	ЄС	СНД	Світ	ЄС	СНД	Світ	ЄС	СНД
2008	66,95	18,26	23,81	85,54	28,93	33,57	152,5	47,2	57,4	100	30,95	37,63
2009	39,70	9,51	13,47	45,44	15,44	19,69	85,1	25,0	33,2	100	29,31	38,96
2010	51,43	13,09	18,74	60,74	19,15	26,70	112,2	32,2	45,4	100	28,74	40,51
2011	68,39	18,02	26,18	82,61	25,80	37,21	151,0	43,8	63,4	100	29,02	41,98
2012	68,81	17,12	25,3	84,66	26,24	34,45	153,5	43,4	59,8	100	28,25	38,94
2013	63,31	16,76	22,06	76,96	27,05	27,93	140,3	43,8	50,0	100	31,23	35,64
2014	53,9	17	14,88	54,43	21,07	17,28	108,3	38,1	32,2	100	35,14	29,69
2015	38,13	13,02	7,81	37,52	15,33	10,49	75,6	28,3	18,3	100	37,47	24,18
2016	36,36	13,5	6,03	39,25	17,14	8,57	75,6	30,6	14,6	100	40,52	19,31
2017	43,26	17,53	6,92	49,61	20,8	11,48	92,9	38,3	18,4	100	41,27	19,81
2018	47,33	20,16	7,02	57,19	23,22	13,21	104,5	43,4	20,2	100	41,50	19,36
2019	50,06	20,8	-	60,78	24,43	-	110,8	45,2	0,0	100	40,80	-

Джерело: складено авторами за [2;3]

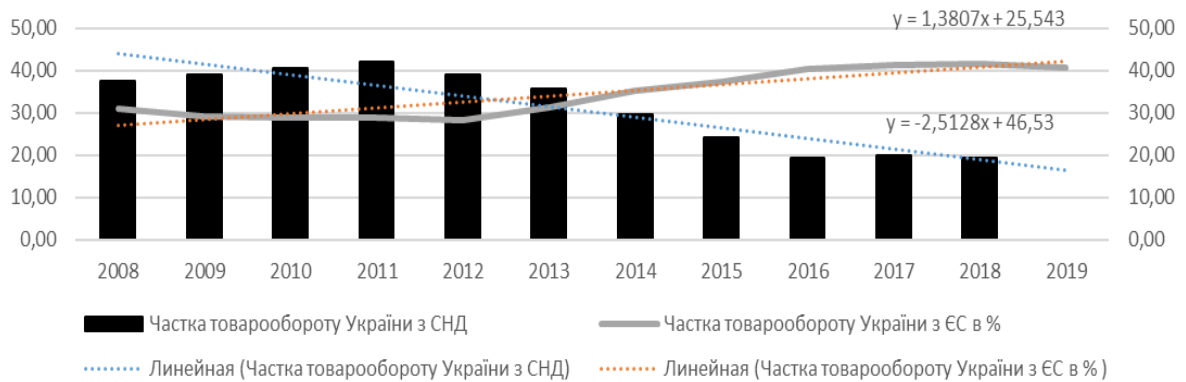


Рисунок 5 – Динаміка частки товарного торгівельного обороту між Україною, ЄС та країнами СНД, %

Джерело: побудовано авторами за [2;3]

Аналізуючи динаміку загального товарообороту між Україною та ЄС, бачимо чіткий тренд до зростання частки взаємної торгівлі, що говорить про реальну зміну економічного вектору розвитку України. Процес переорієнтації експортного напрямку сьогодні уже дає явні результати структурної зміни торгівлі, що досить швидкими темпами змінила напрямок розширення в сторону Європи. Позитивна тенденція торгівлі з ЄС розпочалася з 2012 р. Частка товарообороту з країнами колишнього СНД має чітку тенденцію до зменшення. Попри явне зменшення торгівлі з країнами Союзу незалежних держав, їх частка в загальному товарообороті сьогодні залишається доволі високою.

Сьогодні особливо активно відбувається сукупність складних та водночас довготривалих процесів, що є причиною радикальної трансформації встановлених та закріплених раніше основ вітчизняної зовнішньої торгівлі. Початок сучасного етапу припав на другу половину 2013 року, коли напередодні ймовірного укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», що мала на меті змінити стратегічний курс розвитку країни в цивілізованому європейському напрямку, Російська Федерація запровадила ряд превентивних обмежень на імпорт певних груп українських товарів, що слугувало вагомою причиною для швидкого пошуку альтернативних ринків збуту на Заході.

Окрім активізації співпраці України з ЄС, що посилили взаємні торгівельні відносини, до внутрішніх причин вимушеної трансформації основних аспектів зовнішньої торгівлі товарами, варто згадати про ряд вимуваних обмежень експортного постачання продукції підприємств тих регіонів, що були незаконно окуповані прямо чи опосередковано РФ. В першу чергу мова йде про анексований Крим та про часткову анексію значної індустриальної території Донбасу.

Як приклад, експерти наводять порушення виробничого ланцюжка корпорації «Індустріальний союз Донбасу» (ІСД), якій належить Алчевський металургійний комбінат [4].

Розглянемо динаміку структурних експортно-імпортних змін, та динаміку часток основних експортно-імпортних груп товарів викликаних активізацією торгівельних відносин України з ЄС в табл. 3. та табл. 4.

Таблиця 3 – Порівняльна структура експорту товарів з України до ЄС-28 за видами економічної діяльності, %

Експортна стаття	2012	2019	Зміна структури (відносна) %
Сільське, лісове та рибне господарство	20,2	28,7	42,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	12,2	13	6,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	9,7	7,4	-23,7
Текстильне виробництво, виробництво одягу, виробів зі шкіри та інших матеріалів	4,6	4,2	-8,7
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність.	2,5	5,4	116,0
Виробництво коксу та продуктів нафто перероблення	2,6	3,4	30,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	4,9	2,7	-44,9
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	0,2	0,1	-50,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1	1	0,0
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	23,8	18,3	-23,1
Машинобудування	15,3	14,9	-2,6
Інше	3	0,9	-70,0
Усього	100	100	-

Джерело: складено авторами за [5;6]

Таблиця 3 – Порівняльна структура імпорту товарів з України до ЄС-28 за видами економічної діяльності, %

Імпортна стаття	2012	2019	Зміна структури (відносна) %
Енергетичні матеріали; нафта та продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні	30,9	23,6	-23,6
Фармацевтична продукція	2,8	6,3	125,0
Реактори ядерні, котли, машини, апарати і механічні пристрої, їх частини	10	13,3	33,0
Електричні машини і устаткування та їх частини; апаратура для записування або відтворення звуку; апаратура для записування або відтворення зображення і звуку по телебаченню та частини і приладдя до них	9,5	8,4	-11,6

Автомобілі, тягачі, велосипеди та інші наземні транспортні засоби, їх частини та пристрої	12,0	13	8,3
Прилади та апарати оптичні, для фотографування або кінематографії, вимірювання, контролю або вимірювання точності; апарати медико-хірургічні; їх частини та приладдя	2,8	2	-28,6
Інше	33	33,4	1,2
Всього	100	100	0,0

Джерело: складено авторами за [5;6]

Порівняльний Аналіз структурних змін експорту та імпорту товарів між Україною та ЄС за 2012 та 2019 р., дав змогу виявити певні структурно – торговельні тенденції, та здійснити прогноз майбутньої торговельної спеціалізації України в Європейському співтоваристві. Головні структурні зміни експортних торговельних напрямків стосуються збільшення частки продукції сільського, рибного та лісового господарства. Структурний приріст експорту даного роду продукції зріс на 42 % у 2019 році в порівнянні з 2012, що показує зростаючу динаміку експортної позиції в цьому напрямку.

Значним структурним зростанням також характеризуються такі статті товарного експорту як продаж коксу та нафтопродуктів, що збільшився на 30 %. Найбільший структурний експортний приріст спостерігається у торгівлі виробами з дерева, який збільшився на 116% в 2019 році. Найбільшого структурного зменшення зазнали такі товарної групи експорту як продаж продукції хімічної промисловості (-45 % в порівнянні з відповідним показником 2012 р.), та фармацевтичної (- 50 % від відповідного показника 2012 р.).

Структура імпорту у 2019 році в порівнянні з 2012 також зазнала ряду змін, серед яких зменшення закупівлі енергетичних продуктів на 23,6 %, апаратів та приладів фотографічної, вимірювальної та лічильної техніки на 28% та електричних приладів на 11 % відповідно до структурного показника 2012 року.

Відбулося зростання структурної частки закупівлі в ЄС продукції фармацевтичної промисловості на 125 % та ядерних котлів, пристроїв апаратів і механічних пристрої, відповідно на 33 %.

Україна спеціалізується на поставках продукції з низьким рівнем перероблення і стало зберігає неефективну структуру експортних поставок. Відсутність позитивних зрушень у структурі експорту продукції з високою доданою вартістю, його гіпертрофованою орієнтацією на сировинну продукцію, а також відсутністю уваги та створення умов для розвитку в країні високотехнологічних та середньо високотехнологічних промислових виробництв (а саме такі сегменти європейського ринку є найбільш динамічними та вагомими) пояснюється стало низьким представництвом українських товаровиробників на ринку країн ЄС.

Зростання експортних позицій в сировинних напрямках торгівлі, або торгівлі продукцією з низькою доданою вартістю спричинили ряд взаємних

домовленостей, що були логічними наслідками угоди про Асоціацію з ЄС, які знімали частину митних обмежень на поставки конкретних видів продукції та змінювали, або знімали їх кількісні рамки, тощо.

Також дещо змінилася структура частки основних торгівельних партнерів протягом останніх років, що спровокована сукупністю внутрішніх та зовнішніх трансформаційних факторів, які прямо чи безпосередньо впливають на торгівельні відносини з конкретними суб'єктами ЄС.

Динаміка частки окремих (найбільш вагомих) країн ЄС в експорті/ імпорті товарів представлена у табл. 5. та табл. 6.

Таблиця 5 – Структура окремих (найбільш вагомих) країн ЄС в експорті товарів

Країна	Частка країни				Приріст	
	2019		2012		Абсолютний	Відносний
	Млн. дол.	%	Млн. дол.		Млн.дол США	%
Іспанія	1500,8	7,2	1539,0	9,0	-38,2	-2,5
Італія	2418,9	11,7	2480,0	14,5	-61,1	-2,5
Нідерланди	1848,4	8,9	829,9	4,9	1018,5	122,7
Німеччина	2383,4	11,5	1645,0	9,6	738,4	44,9
Польща	3296,5	15,9	2576,2	15,1	720,3	28,0
Румунія	1005,6	4,8	551,6	3,2	454	82,3
Угорщина	1562,8	7,5	1510,2	8,8	52,6	3,5
Чехія	921,0	4,4	707,0	4,1	214	30,3

Джерело: складено авторами за [7;8]

Таблиця 6 – Структура окремих (найбільш вагомих) країн ЄС в імпорті товарів

Країна	Частка країни				Приріст	
	2019		2012		Абсолютний	Відносний
	Млн. дол.	%	Млн. дол.	%	Млн.дол США	%
Італія	2074,7	8,3	2234,6	8,5	-159,9	-7,2
Латвія	1144,5	4,6	100,7	0,4	1043,8	1036,5
Німеччина	5991,5	24,0	6807,1	26,0	-815,6	-12,0
Польща	4102,6	16,4	3567,1	13,6	535,5	15,0
Великобританія	767,2	3,1	1149,5	4,4	-382,3	-33,3
Угорщина	1241,6	5,0	1159,6	4,4	82	7,1
Франція	1652,8	6,6	1664,4	6,4	-11,6	-0,7
Чехія	1165,5	4,7	1246,7	4,8	-81,2	-6,5

Джерело: складено авторами за [7;8]

Аналіз порівняльної структури зміни вагомості торгівельних партнерів за експортом/імпортом показав, що найбільш вагомих змін зазнали експортні поставки до Нідерландів (у 2019 році вартість експортованого товару збільшилася на 122,7 %, або на 1018,5 млн. дол. США в порівнянні до відповідних показників 2012 р.).

Спостерігається також зростання частки загального значення експорту до Німеччини, Румунії та Чехії, обсяги поставок до яких зросли у 2019 році на 44,9% (+738,4 млн. дол.), 82,3% (+454 млн. дол.) та 30,3 % (+214 млн. дол.) в порівнянні з відповідними показниками 2012 року. Також спостерігається незначне скорочення поставок до Іспанії та Італії у 2019 р. в порівнянні з відповідними показниками 2012 р..

Щодо структурної зміни імпорتنих поставок, частка головних партнерів скоротилася на незначну величину, за винятком Латвії, де зростання імпорту збільшилося на 1036,5%, або на 1043,8 млн. дол. у 2019 р в порівнянні з 2012 р.. Спостерігається значне зменшення імпорту з Великої Британії, частка поставок з якої зменшилася на 33,3 %.

Загалом торговельно-економічне співробітництво активно розвивається з усіма країнами ЄС, й уже в багатьох аспектах та напрямках перевищило показники докризового періоду, який негативно та болуче відзначився на економічно-соціальному положенні країни у 2014-2015 років, які характеризувалися величезним падінням економічно-торгівельної потужності країни в цілому.

Висновки. Ґрунтовний аналіз торговельно-економічних відносин між Україною та Європейським союзом в аспекті процесів європейської інтеграції нашої держави дозволив виявити та обґрунтувати загальний напрямок розвитку вітчизняної економіки в позиціях положення на регіональному та глобальному рівнях.

Після чергових соціальних, політичних та військових потрясінь, та анексією значної частини території держави у 2014-2015 років українська економіка значно послабила свої позиції як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому. Головними трансформаційними факторами, що були спровоковані ззовні були: розрив торговельно-економічних зв'язків з РФ, яка до цього була найбільшим економічним партнером України.

Швидка переорієнтація вітчизняної продукції в складній ситуації на ринки Європейського союзу зіграла вирішальну роль у відносно швидкому економічному підйомі, що є позитивним фактором та хорошим сигналом для продовження та розширення торговельно-економічної співпраці у майбутньому.

Сьогодні українська економіка та українська держава дедалі сильніше закріплюється на світових ринках як постачальник сировинної продукції, або продукції з низькою доданою вартістю, що являється явною проблемою та характеризує технологічне відставання інших напрямків господарства, товари яких програють в конкурентній боротьбі західним аналогам. Попри позитивну тенденцію співробітництва із країнами ЄС, протягом періоду останніх років вагомою проблемою, вирішення якої вимагає проведення подальших досліджень, залишається питання стратегічно важливого розвитку високотехнологічних та наукомістких галузей вітчизняного господарства, що випускають високовартісну продукцію, яка за умови позитивного розвитку

подій, повинна становити основу вітчизняного експортного потенціалу в майбутній, новій та економічно успішній європейській Україні.

Література:

1. Угода про асоціацію. Єдиний веб-портал органів державної влади в Україні. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (дата звернення: 21.05.2020).
2. Динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі товарами. Державна служба статистики України, 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2020).
3. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у 2019 році. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2020).
4. Питання трансформації української зовнішньої торгівлі на сучасному етапі. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ, 2015. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1763:ukrajinska-zovnishnya-torgivlya-zmina-vektoru-trivae&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 21.05.2020).
5. Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС у 2019 році. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> . (дата звернення: 21.05.2020).
6. Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю. Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Торгівельно-промисловою палатою України, 2013. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=b9e3a4cc-7fd7-4d46-a54f-9111a6bd5b9a> (дата звернення: 21.05.2020).
7. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС за 2019 рік. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2020).
8. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС за 2012 рік. Державна служба статистики України, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2020).